

2. Геллер М. Я. Александр Солженицын (к 70-летию со дня рождения). London, 1989. С. 41.
3. Brodsky J. The Geography of Evil. Review of From Under the Ruble by A. Solzenicyn et al; The Gulag Archipelago III, IV by A. Solzenicyn; On Socialist Democracy by R. Medvedev // Partisan Review. Vol. 44. № 4. Winter 1977. P. 637–645.
4. Ранчин А. М. «Архипелаг ГУЛаг» А. И. Солженицына как художественный текст: некоторые наблюдения // Православный образовательный портал «Слово». 30.11.2008. Архивировано 25 августа 2011 года. С. 2.
5. Сараскина Л. И. Александр Солженицын. М. : Мол. гвардия, 2008. ЖЗЛ: Биография продолжается; вып. 15.
6. Нива Ж. Солженицын / пер. с фр. С. Маркиш в сотрудничестве с автором. London, 1984.
7. Шнеерсон М. Александр Солженицын: очерки творчества. Frankfurt ; М., 1984.

## ІНТЭРПРЭТАЦЫЙНАЯ СТРАТЭГІЯ Ў РЭПРЭЗЕНТАЦЫІ ЛІТАРАТУРНАГА ТВОРА

*Н. А. Тачыцкая*

*Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт,  
вул. Кальварыйская, 9, 220004, г. Мінск, Рэспубліка Беларусь,  
nadezhda.tochickaya@gmail.com*

У артыкуле даследуецца інтэрпрэтацыйная страгэгія ў рэпрэзентацыі літаратурнага твора ў сродках масавай інфармацыі. Былі вылучаны наступныя аўтарскія прыёмы інтэрпрэтацыі: тлумачэнне твора праз пошук у ім сэнсаў, раскрыццё асноўных сюжэтных паваротаў, праз асобу аўтара твора і загаловак да матэрыялу. Асабліва ўвага звяртаецца на літаратурны блог у сацыяльных сетках і месенджарах.

**Ключавыя словы:** інтэрпрэтацыя; літаратурны твор; літаратурны блог; міні-рэцэнзія; аўтар; інтэрв'ю.

## INTERPRETATION STRATEGY IN THE REPRESENTATION OF A LITERARY WORK

*N. A. Tochitskaya*

*Belarussian State University,  
9, Kalvariyskaya Str., 220004, Minsk, Republic of Belarus  
Corresponding author: N. A. Tochickaya (nadezhda.tochickaya@gmail.com)*

The article investigates the interpretation strategy in the representation of a literary work in the media. The following author's methods of interpretation

were singled out: explanation of the work through the search for meanings in it, disclosure of the main plot turns, through the identity of the author of the work and the title to the material. Particular attention is paid to the literary blog in social networks and messengers.

**Keywords:** interpretation; literary work; literary blog; mini-review; author; interview.

Літаратура побач з кінематографам і тэатральным мастацтвам – традыцыйная тэма для газет, часопісаў і інтэрнэт-парталаў. У ёй асаблівым спосабам адлюстроўваюцца рэаліі палітычнай, эканамічнай і сацыяльнай рэчаіснасці. Літаратурны твор можна ўявіць у выглядзе складанай тэкставай сістэмы, і яго ўспрыманне разам з прачытаннем і рэакцыяй з’яўляецца няпростым псіхалагічным працэсам. Ад рэпрэзентацыі твора ў выданні залежыць яго ўспрыманне аўдыторыяй. Па якасную і прафесійную аналітыку чытач звяртаецца да спецыялізаваных літаратурных выданняў (часопісы «Маладосць», «Полымя», газета «Літаратура і мастацтва»), па навіны аб выхадзе новай кнігі і інтэрв’ю з яе аўтарам – да масавых (газета «СБ. Беларусь сегодня», парталы [afisha.tut.by](http://afisha.tut.by), [onliner.by](http://onliner.by)). У апошні час карыстаюцца папулярнасцю літаратурныя блогі ў сацыяльных сетках і месенджарах. Паспяховая рэпрэзентацыя твора мастацкай літаратуры ў выданні залежыць ад выбару журналістам пэўнай аўтарскай стратэгіі. На падставе праведзенага аналізу журналісцкіх публікацый мы разгледзім інтэрпрэтацыйную стратэгію.

Інтэрпрэтацыя (ад лац. *interpretatio* – «тлумачэнне») у шырокім сэнсе – гэта метад пазнання, накіраваны на разуменне ўнутранага зместу інтэрпрэтаванага аб’екта праз вывучэнне яго вонкавых праяў. Такім чынам, задача журналіста зводзіцца да пошуку ў літаратурным творы сэнсаў, разгадкі асноўных сюжэтных хадзоў і аўтарскай задумы, разумення кампазіцыйнай будовы. Імкнучыся праінтэрпрэтаваць тэкст, журналіст выбірае механізм інтэрпрэтацыі, у якім рэчышчы ён хоча разгледзець мастацкі твор. Калі ў культуралагічным, то полісемантычнасць твора разглядаецца як трансфармацыя сэнсаў у розных культурных сістэмах і практыках. Калі з лінгвістычнага боку, то апісваюцца і тлумачацца спосабы дасягнення мастацкай вобразнасці праз выяўленчыя сродкі. Тым не менш «інтэрпрэтатар, застаючыся перш за ўсё чытачом, абапіраецца на тэкст, які ўжо існуе і ў якім зафіксавана менавіта аўтарскае паведамленне, прасякнутае аўтарскім асэнсаваннем; інтэрпрэтатар, у сваю чаргу, не можа пазбегнуць акта ўспрымання, які з’яўляецца першым крокам на шляху спасціжэння твора, менавіта на ўспрыманні раскрываецца сутнасная рэалізацыя тэксту» [1, с. 85].

Інтэрпрэтацыя патрабуе ад арт-журналіста грунтоўнага прачытання літаратурнага твора. Гэта дапаможа яму зразумець аўтарскую задуму, якая выцякае з уласцівасцей мастацкага тэксту, раскрыць сюжэтныя павароты і вобразы герояў. Сваім тэкстам арт-журналіст павінен звярнуць увагу чытача, каб яму захацелася набыць кнігу. Пры выкананні дадзенага патрабавання ў выніку атрымаецца інфарматыўная рэцэнзія, а для таго каб падаць навіну, напрыклад, аб выхадзе новай кнігі, знаёмства з творам неабавязковае, бо аўтару хопіць анатацыі да яго.

Сёння добрую разгорнутую рэцэнзію можна знайсці ў спецыялізаваным выданні. Менавіта прафесійны літаратурны крытык здольны прадставіць твор з розных бакоў, прааналізаваць яго кожны складнік. У арт-журналістыцы дзейнічаюць іншыя правілы: трансфармуецца жанр рэцэнзіі, арт-журналісты шукаюць новыя падыходы да інтэрпрэтацыі літаратурнага твора. Першы падыход заключаецца ў тым, каб прадставіць вядомы твор з новага ракурсу. Па-майстэрску гэта атрымліваецца рабіць у аглядальніка газеты «СБ. Беларусь сегодня» Людмілы Рублеўскай. Яна бярэ класічны твор, пра які, здавалася б, усё ўжо напісана, і вышуквае невядомыя факты аб ім: «Не все знают, что на создание поэмы повлиял финский эпос «Калевала» (31.01.2019). Такім чынам, атрымліваецца не рэцэнзія, аўтар не аналізуе твор, а падае аб ім новыя звесткі, якія пацвярджаюцца цытатамі пісьменніка («Паэма пераароблена, а ў мяне ніякіх слядоў ад яе не засталася... Рукапіс гэты выбіў мяне з сядла, дык парупся, браток») (31.01.2019) і меркаваннем эксперта: «Исследователь биографии писателя Денис Мартинович считает, что прототип юной Аленки, чей образ повторяется во многих произведениях Короткевича, – его однокурсница Светлана» (05.01.2019). Аналізуючы і ацэньваючы мастацкі твор, аўтар накладае на яго свой індывідуальны досвед прачытання, які звязаны са спецыфікай асобы даследчыка, яго светапоглядам. Падчас успрымання ў аўтара адбываецца рэфлексія – пераасэнсаванне прачытанага. Усё гэта прасочваецца ў міні-рэцэнзіях Людмілы Рублеўскай у рубрыцы «Книжный навигатор» у газеце «СБ. Беларусь сегодня». Азначэнне «міні-рэцэнзія» мае на ўвазе звязанне да мінімуму аналітычнага кампанента жанру. У Людмілы Рублеўскай атрымліваецца балансаваць паміж крытыкай, анансаваннем і выражэннем асабістага меркавання. Выглядае гэта наступным чынам: аўтар каротка перадае змест твора («Дзеянне пераскаквае з нашага часу, дзе вядзе расследаванне маладая журналістка Наста, у сярэдзіну мінулага стагоддзя. Кіш прыходзіць у чарговую вёску, каб выканаць заказы на роспіс дыванкоў...») (16.03.2018), аналізуе творчую задуму («Аўтар умее ўглядацца ў гэты свет, ягоных матылькоў і ягоных кветкі, водблескі на

баках цяпліц, твары дзяцей за агароджай дзіцячага садка»)(11.01.2019) і выказвае меркаванне з пераважна яркім аўтарскім «я» («Не берусь сказаць, насколькі яго папулярнасць затянется, в свое время забыли и Ната Пинкертонa, и Фантомаса»)(16.03.2018).

У сваю чаргу інтэрпрэтацыя твора адбываецца і на ўзроўні загалоўка да матэрыялу, бо менавіта ён дапамагае зберагчы першаснае эмацыянальнае ўражанне ад мастацкага тэксту. Добры заглавак прымушае чытача прачытаць тэкст і дазваляе яму перажыць нешта падобнае на тое, што перажыў падчас інтэрпрэтацыі твора аўтар («Украденная поэма», «Построено из тумана»).

Побач з рэцэнзіямі на кнігі з'яўляюцца шматлікія інтэрв'ю з іх аўтарамі. У большасці выпадкаў пытанні зводзяцца да творчых планаў пісьменніка, ці застаўся ён задаволеным сваёй кнігай. Аўтар звяртаецца не толькі да творчай біяграфіі, але і да асабістай. Такі падыход варта звязаць з тым, што журналіст імкнецца інтэрпрэтаваць літаратурны твор праз асобу яго аўтара. Праілюструем гэта на прыкладзе матэрыялу журналіста «СБ. Беларусь сегодня» Вікторыі Паповой «Андрусь Горват: «Працягу “Прудка” не будзе!»». Кампазіцыйна тэкст складаецца з дзвюх частак. У першай аўтар разважае аб феномене папулярнасці і ўнікальнасці кнігі Андруса Горвата: «Еще одна важная причина успеха – обаятельный и живой белорусский язык автора» (21.03.2017). У другой – ідзе непасрэдна інтэрв'ю з Горватам, дзе журналіст дае ацэнку знешняму выглядзе пісьменніка («полная противоположность молодым писателям») і цікавіцца, ці будзе ў кнігі працяг. Празмерная ўвага да аўтара дазваляе даведацца, што засталася за межамі мастацкага твора, які ён ствараўся і якое месца займае ў творчасці пісьменніка.

Для папулярызавання літаратуры сярод моладзі актыўна выкарыстоўваюцца сацыяльныя сеткі і месенджары, таму сёння можна сустрэць такое паняцце, як літаратурны блог. Як правіла, аўтар-блогер не з'яўляецца прафесійным журналістам або крытыкам, але ён мае багаты чытацкі досвед, які дазваляе яму выказвацца наконт літаратурнага твора, рэкамендаваць яго іншым. Яркім прыкладам з'яўляецца літаратурны блог Анастасіі Карнацкай bookvaged у Instagram (2168 падпісчыкаў) і яе канал «Белліт» у Telegram (1388 падпісчыкаў), які дубліруе кантэнт з блога. Пост у блогу – гэта міні-рэцэнзія, у якой адначасова пераплятаюцца інтэрпрэтацыйная і рэкламная стратэгіі. Інтэрпрэтацыя літаратурнага твора адбываецца на ўзроўні падрабязнага пераказу зместу, аднак аўтар удала пазбягае спойлераў (заўчаснага раскрыцця сюжэта, якое робіць далейшае азнаямленне з творам бессэнсоўным), вылучае і засяроджвае ўвагу на цікавых дэталях і вобразах. Такім чынам, тэкст у блогу

моцна персаніфікаваны, гэта выразна прасочваецца ў тым, што блогер ацэньвае твор па пяцібальнай шкале, выражае сваё меркаванне з дапамогай адпаведных канструкцый («наколькі важны гэты аўтар асабіста для мяне», «фінал прымусіў мяне ўпасці ў ступар»). Трэба адзначыць, што Анастасія Карнацкая зыходзіць са сваіх чытацкіх густаў, аналіз пэўнай кнігі тлумачыцца асабістым выбарам аўтара. Рэкламнасць у блогу bookvajeд выражаецца ў візуальным афармленні акаўнта. Па-першае, такім чынам аўтар прываблівае да старонкі новых падпісчыкаў для павелічэння сваёй аўдыторыі. Па-другое, блогер старанна падыходзіць да выбару фотаздымка да паста. Робіцца гэта дзеля таго, каб пра-рэкламаваць кнігу і графічна прадставіць яе змест. Напрыклад, пост пра кнігу «Новые правила деловой переписки» аўтар праілюстравала здымкам асобніка на белым фоне разам з ноўтбукам, тэлефонам і акулярамі, стварыўшы офісны антураж. Можна сцвярджаць, што такім чынам актуалізуецца на экстралінгвістычным узроўні стратэгія ўздзеяння, якая таксама праяўляецца ў тым, што аўтар актыўна карыстаецца графічнай мовай эмодзі.

Выбар пэўнай аўтарскай стратэгіі з'яўляецца ключом да паспяховага прадстаўлення літаратурнага твора. Варта падкрэсліць, што рэпрэзентацыя – гэта самастойны працэс, які не толькі імкнецца патлумачыць сэнсы, закладзеныя у тэкст, але і выяўляе рысы ўспрымання адпаведна тым уласцівасцям, якія тэксту надаў аўтар пры яго напісанні і якія характарызуюць дадзены тэкст як унікальны твор літаратуры.

### Бібліяграфічныя спасылкі

1. Кавалеўскі А. М. Інтэрпрэтацыйныя стратэгіі: крытычнае рэагаванне як актуалізацыя аўтарскай ідэі // Произведение искусства – предмет анализа критика : сборник научных трудов. Вып. 1 / под ред. Т. Д. Орловой. Минск : БГУ, 2009. С. 83–92.

## АЦЭНКА РАМАНА М. ГАРЭЦКАГА «ВІЛЕНСКІЯ КАМУНАРЫ» Ў ЛІТАРАТУРАЗНАЎСТВЕ

*І. Ч. Часнок*

*Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт,  
вул. Кальварыйская, 9, 220004, г. Мінск, Рэспубліка Беларусь,  
hm90@tut.by*

Вызначаны розныя погляды літаратуразнаўцаў і крытыкаў на ідэалагічны пункт гледжання рамана М. Гарэцкага «Віленскія камунары». Выяўлены розныя падыходы даследчыкаў да аналізу аўтарскай пазіцыі ў творы і да